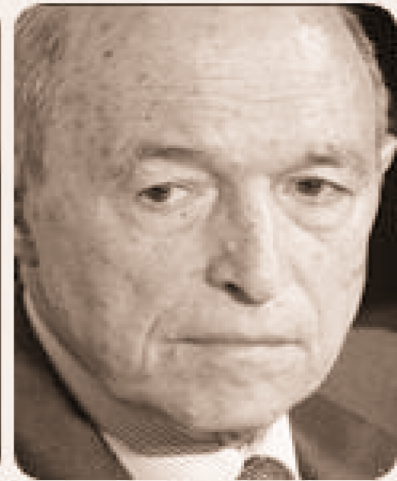
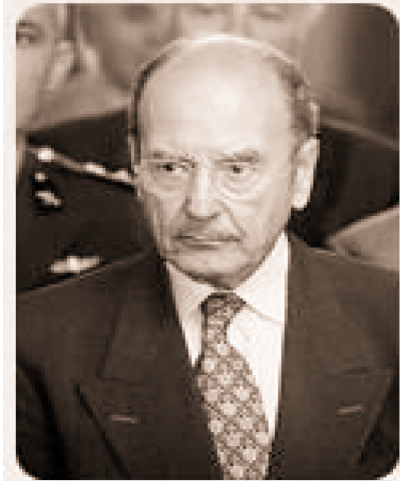
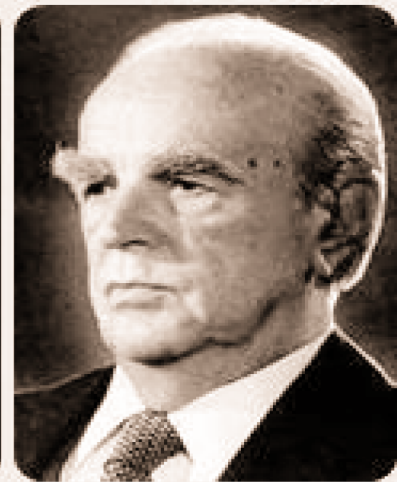

ΑΡΗΣ ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Η σταθερότητα και οι ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΙ

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΡΗΜΑ ΙΣΤΗΜΙ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΤΟΥ

ΑΕΝΑΟΝ 2015

Εισαγωγή

Η φύση δεν κάνει άλματα¹ αρεσκομέθα να λέμε. Αυτό δεν είναι αληθές², είναι όμως ευχάριστο γιατί είναι ενδόμυχη επιθυμία μας. Οι άνθρωποι θέλουν να πηδάνε³ αλλά δεν κάνουν άλματα. Τα άλματα, οι μεταβολές μας βάζουν από τα νερά μας. Γι αυτό το λόγο οι επαναστάσεις γίνεται ολοένα πιο σπάνιες, έκτος βέβαια από τις «στημένες» επαναστάσεις. Ο μέσος άνθρωπος επιθυμεί την **σταθερότητα**. **Σταθερότητα** είναι η διατήρηση της κατάστασης που μας βολεύει. Οι επαναστάσεις γίνονται από αυτούς που θέλουν να επιφέρουν την δική τους σταθερότητα. Πολλές διατυπώσεις απόψεων, λέξεις, εκφράσεις, παροιμίες, μύθοι και παραδόσεις εκφράζουν την έντονη επιθυμία για **σταθερότητα**. Γιατί η **σταθερότητα** φέρνει και την εμπιστοσύνη, το προβλέψιμο μέλλον και την ανάπτυξη ... που μας βολεύει. Το παρόν δημοσίευμα αποσκοπεί να συγκεντρώσει αυτό πλούσιο γλωσσολογικό και λαογραφικό υλικό που αφορά την **σταθερότητα** η όποια όμως κατά παγία τακτική της απουσιάζει αδικαιολογήτως από την χώρα μας.

Οι λέξεις – κλειδιά

Ιστημι

ΐστημι (αντί *σί-στημι*, αναδιπλ. από $\sqrt{\Sigma TA}$)· **I.** μτβ. χρόνοι, στήνω, ορθώνω, Λατ. sisto, ενεστ. *ΐστημι*, προστ. *ΐστη* ή *ΐστα*, παρατ. *ΐστην*, Επικ. γ' ενικ. *ΐστασκε*· μέλ. *στήσω*, Δωρ. *σιῶσῶ*, αόρ. α' *ΐστησα*, Επικ. γ' πληθ. *ΐστᾶσαν* αντί *ΐστησαν*· ομοίως και Μέσ. αόρ. α' *ΐστησάμην*· **II.** αμτβ., στέκομαι, Λατ. sto· **1.** Ενεργ., αόρ. β' *ΐστην*, Επικ. *στάσκον*, γ' πληθ. *ΐστησαν*, Επικ. επίσης *ΐσταν*, *σταν* [ᾶ]· προστ. *στήθι*, Δωρ. *σιῶθι*, υποτ. *σιῶ*, Επικ. β' και γ' ενικ. *στήης*, *στήη* (αντί *στής*, *στήη*), α' πληθ. *στέωμεν* και *στείομεν* αντί *σιῶμεν*· ευκτ. *σταίην*, απαρ. *στήναι*, Επικ. *στήμεναι*· μτχ. *στάς*· παρακ. *ΐστηκα*, υπερσ. *ΐστήκειν*, Αττ. επίσης *ΐστήκειν*· Ιων. γ' ενικ. *ΐστήκεε*· χρησιμ. δυϊκ. και πληθ. παρακ. *ΐστάτον*, *ΐστάμεν*, *ΐστάτε*, *ΐστάσι*, Ιων. *ΐστέᾶσι*· προστ. *ΐστάθι*· υποτ. *ΐσιῶ*· ευκτ. *ΐσταίην*· απαρ. *ΐσάναι*, Επικ. *ΐστάμεν*, *ΐστάμεναι*, μτχ. *ΐσώς*, *ΐσιῶσα*, *ΐστός*, Ιων. *ΐστεώς*, *-ῶτος*, Επικ. *ΐστηώς*, γεν. *ΐσᾶότος*, αιτ. *ΐσᾶότα*, ονομ. πληθ. *ΐσᾶότες*, υπερσ. *ΐστάτην* [ᾶ], *ΐστάμεν*, *ΐστάτε*, *ΐστάσαν*· **2.** Παθ., *ΐσταμαι*· προστ. *ΐσιῶ*, Επικ. *ΐστασο*· παρατ. *ΐστάμην*, μέλ. *σιῶθήσομαι* και Μέσ. *στήσομαι*· επίσης (από παρακ. *ΐστηκα*) γ' μέλ. *ΐστήζω* και *ΐστήζομαι*· αόρ. α' *ΐστάθην* [ᾶ]· παρακ. *ΐσταμαι*.

A. Μτβ.:

I. βάζω κάτι να σταθεί, στήνω, ορθώνω, τοποθετώ, σε Όμηρ. κ.λπ.· τακτοποιώ, παρατάσσω ανθρώπους, σε Ομήρ. Ιλ., Ξεν.

II. κάνω κάποιον να σταματήσει, σταματώ, αναχαιτίζω, εμποδίζω, σε Όμηρ. κ.λπ.· *στήσαι την φάλαγγα*, εμποδίζω τη φάλαγγα, σε Ξεν.· *ΐστησεν τὰ ὄμματα*,

¹ Natura non facit saltus

² Οι σεισμοί, τυφώνες, οι καταιγίδες, τα τσουνάμι, οι εκρηξεις των ηφαιστειών είναι τυπικά παραδείγματα «αλμάτων της φύσης»

³ Make love not war

τα είχε ακίνητα, τα προσήλωσε, λέγεται για τον Σωκράτη όταν εξέπνευσε, σε Πλάτ.: *ἴστημι τὸ πρόσωπον*, Λατ. *componere vultum*, σε Ξεν.

III.

1. στήνω, *ἴστημι ἰστόν*, στήνω τον αργαλειό ή υψώνω τον ιστό, σε Όμηρ.: ανοικοδομώ, ανεγείρω κτίρια, στήνω αγάλματα, τρόπαια κ.λπ., σε Ηρόδ., Αττ.: *ἰστάναι τινὰ χαλκοῦν*, στήνω για κάποιον χάλκινο ανδριάντα.
2. σηκώνω, ανεγείρω, ανυψώνω, σε Όμηρ. κ.λπ.: *φυλόπιδα στήσειν*, εγείρω, προκαλώ διαμάχη, σε Ομήρ. Οδ.: στον Μέσ. αόρ. *ἀ΄, στήσασθαι μάχην*, στον ίδ.
3. ορίζω, διορίζω, τοποθετώ, *τινὰ βασιλέα*, σε Ηρόδ. — Παθ., *ὁ σταθεὶς ὕπαρχος*, στον ίδ.
4. ιδρύω, καθιερώνω γιορτή, στον ίδ., Αττ.
5. βάζω, τοποθετώ στην ζυγαριά, ζυγίζω, σε Ομήρ. Ιλ. κ.λπ.: *ἴστημί τι πρὸς τι*, ζυγίζω κάτι σε σχέση με κάτι άλλο, σε Ηρόδ.

B. Παθ. και Αμτβ. χρόνοι Ενεργ.:

I.

1. είμαι τοποθετημένος, στέκομαι, σε Όμηρ.: συχνά αντί *εἶναι*, βρίσκομαι, υπάρχω, σε Ομήρ. Οδ. κ.λπ.: με *επίρρ.*, βρίσκομαι σε συγκεκριμένη κατάσταση, *ἵνα χρειᾶς ἔσταμεν*, σε ποιο σημείο ανάγκης ή συμφοράς βρισκόμαστε, σε Σοφ. κ.λπ.
2. κείμαι, είμαι τοποθετημένος, βρίσκομαι, σε Θουκ.

- II. 1. στέκομαι ακίνητος, αδρανών, σταματώ, σε Όμηρ.: *κάθομαι ἀπραγος*, σε Ομήρ. Ιλ.: *σταματώ*, βρίσκομαι σε ηρεμία, στο ίδ.
2. μεταφ., κάθομαι σταθερός, είμαι σφριγηλός, σε Ξεν.

- III. 1. στέκομαι όρθιος, σηκώνομαι, εξεγείρομαι, σε Ομήρ. Ιλ. λέγεται για άλογα, *ἴστασθαι όρθός*, σε Ηρόδ. 2. ξεκινώ, αρχίζω, ξεσηκώνομαι, σε Ομήρ. Ιλ. 3. χρησιμ. για δήλωση χρόνου, *ἔαρος ἰσταμένοιο*, καθώς ξεκινούσε η άνοιξη, στις αρχές της άνοιξης, σε Ομήρ. Οδ.: *ἔβδομος ἐστήκει μείς*, άρχισε ο έβδομος μήνας, σε Ομήρ. Ιλ.: *τοῦ μὲν φθίνοντος μηνός, τοῦ δ' ἰσταμένοιο*, καθώς ο ένας μήνας τελειώνει και ξεκινά ο άλλος, σε Ομήρ. Οδ.: ο μήνας στον Όμηρ. διαιρείται σε δύο μέρη, *ιστάμενος και φθίνων*: αλλά, κατά το Αττ. ημερολόγιο, διαιρείται σε τρεις δεκάδες, *ιστάμενος, μεσῶν, φθίνων*, σε Ηρόδ., Θουκ. 4. ορίζομαι, διορίζομαι, τοποθετούμαι, *στήναι ἐς ἀρχήν*, σε Ηρόδ.

Σταμενα

Constans

Κωνσταντινος

Στεκα

Στεκουμενος

Αυτος που στεκεται αυτος που ισχυει που είναι ισχυρος βλ.λ. καλοστεκουμενος

Προισταμενος

Η λεξη αφορα τον κάθε ένα π

υφισταμενος,

δισταμενος

ΦΡΑΣΕΙΣ

Status

Απορώ και εξίσταμαι

Από το τροπαριο του ακαθιστου «την ωραιότητα της παρθενίας σου»
«Τήν ωραιότητα της παρθενίας σου, και το υπέρλαμπρον τό τής
ἀγνείας σου, ὁ Γαβριήλ καταπλαγείς, ἔβόα σοι Θεοτόκε. Ποῖόν σοι ἐγκώμιον,
προσαγάγω ἐπάξιον,τι δέ ονομάσω σε; απορώ, και ἐξίσταμαι»

Ασταθμητος παραγων

Παραγων ενός προβληματος που δεν μπορεί εκ των προτερων να ετιμηθει. Αποτελει την συνηθη διακιολογια για την αποτυχια ενός πειραματος. Οι ανθρωποι του λαου το αποδιδουν την κακια ωρα

Βαθυχαιτήεις Μηδος επιστάμενος

*Αἰσχύλον Εὐφορίωνος Ἀθηναῖον τόδε κεῖθει
μνήμα καταφθίμενον πυροφόροιο Γέλας·
ἀλκὴν δ' εὐδόκιμον Μαραθῶνιον ἄλσος ἄν εἴποι
καὶ βαθυχαιτήεις Μῆδος ἐπιστάμενος.*

Τον γιο του Ευφορίωνα τον Αθηναίο Αισχύλο κρύβει νεκρόν το μνήμα αυτό της Γέλας με τα στάρια· την άξια νιότη του θα ειπεί του Μαραθώνα το άλσος κι ο Μήδος ο ακούρευτος **οπού καλά την ξέρει.**

Γαμω το στανιό του

Βλ. [#Stagno, stagnum](#)

Είναι και αυτη μια στάσις, νοιώθεται

Μπορούμε κάλλιστα να φαντασθούμε πως θ' αδιαφόρησαν παντάπασι στην Σπάρτη για την επιγραφήν αυτή. «Πλην Λακεδαιμονίων», μα φυσικά. Δεν ήσαν οι Σπαρτιάται για να τους οδηγούν και για να τους προστάζουν σαν πολυτίμους υπηρέτας. Άλλωστε μια πανελλήνια εκστρατεία χωρίς Σπαρτιάτη βασιλέα γι' αρχηγό δεν θα τους φαίνονταν πολλής περιωπής. Α βεβαιότατα «πλην Λακεδαιμονίων».

Είναι κι αυτή μια στάσις. Νοιώθεται.

Κ. Π. Καβάφη, στα 200 π. Χ.

Εν τη στασει φόνων πεποιηκασι

Η ρήση αναφέρεται στον Βαραββά. Ο Ματθαίος (ΚΖ 16) τον λέει μόνο ως «δέσμιον επίσημον», δηλαδή «διαβόητο φυλακισμένο»^[2]. Ο Μάρκος ΙΕ 7) και ο Λουκάς (ΚΓ 19) αναφέρουν επιπλέον ότι ο Βαραββάς είχε συμμετάσχει στην εξέγερση (στάσιν): «...μετά των συστασιαστών δεδεμένος, οίτινες **εν τη στάσει φόνον πεποιήκισαν.**»^[3] Από την άλλη, ο Ευαγγελιστής Ιωάννης (ιη' 40) γράφει ότι ο Βαραββάς ήταν ληστής,

αλλά κατά τον Robert Eisenman «αυτή είναι η λέξη που ο (ιστορικός) Ιώσηπος χρησιμοποιεί πάντα για να αναφερθεί στους επαναστάτες κατά της ρωμαϊκής κατοχής». Δεν μιλεί για καποια σταση αλλά μια συγκεκριμμενη και πασιγνωστη που δεν μπορεί να είναι άλλη εκτος απο την «βουταρία» των κερματων στο Ναο, οπου πρωτοστατουσε ο Ιησους. Πιθανον ο Βαραβας να απελυθη ως αθως αφου ο πραγματικος ενοχος ηταν ο Ιησους. Παντως όχι επι τη βασει ενός ανοητου και ατεκμηριωτου εθιμου.

Εξαρταται από την σταση που θα τηρησει

Εδώ η σταση είναι η συμπεριφορά.

Κανε στάση

Σημενει σταματα κα όχι επαναστατησε.

Ενωπιον των παρισταμενων

Ειμαι παρων παρα + ισταμαι.> παράστασις βλ. και εξοδα παραστάσεως.

Ουδ εγκαταλειψω τον παραστατην

Του παραστεκεται σε κάθε περισταση

Τελος η παράσταση

Εστησε (ή στυλωσε) τα ποδάρια του

Η σταθερα της συναρτησεως

Μας την εχουνε στημενη

Βλ.σχετικο δημοσιευμα μου.

Με εστησε στο ραντεβου

Δεν ηλθε εγκαιρα ή δε ηλθε καθολου

Μου σταθηκε σαν πατερας

Σημερα λεμε συμπαρισταται. Μου συμπαρασταθηκε.

Ο μεταστάς

Αυτος που εχει πεθανει. Ο παθαμενος κατά τας απατας και αυταπατας των Χριστιανων μεβαβαινει εις τας αιωνιους μονάς.

Ον μετεστησας εξ υμων αναπαυσον

Σταδιο, Σταδιακος, σταδιακως, πρωτο σταδιο νοσου

σταθμα
Σταθμιζω την κατασταση
Σταθμος σταθμαρχης
Σταθμους τρεις παρασαγγας εικοσιν και δυο.
Στάσις Αγγελουπουλου
Κανε σταση
Στασις του Νικα
Στασου ή στεκα η στακα ή στηθι
Στωμεν καλώς
Στεκεις καλα;
Στημενο παιχνιδι

Παραγωγα του ἴστημι

< αρχ. < από την παλαια ινδοευρωπαϊκη ριζα sta- που επεδρασε και στα λατινικα

Ανασταση

Ἄναστασιν Χριστου θεασαμενοι

Και την Αγιαν σου αναστασιν τιμουμεν και δοξάζομεν

Αναστας ο ιησους από του ταφου

Ανέστη κατά το εξέστη: σηκώθηκε πάλι πβλ. Χριστός Ανέστη

αντίσταση

αντι+σταση < αντι +στασις

ανθίσταμαι

το σημερινό αντιστέκομαι. Αντέχω > από το ανθεκτικός , η αντοχή

αντικαθίσταμαι

Αποστάτης

Ο σχεταριστής αυτός που αποστατεί, απομακρύνεται από της αρχές

Απόσταση

Ο χώρος (κυριολεκτικά ή μεταφορικά) ή ο χρόνος μεταξύ δυο πραγμάτων λέγεται απόσταση πχ. υπάρχει μεγάλη απόσταση μεταξύ των απόψεων των θεσμών και της κυβέρνησης. *Η θέση του απέχει παρασάγγας από την δική μου*, ή αφίσταται πολύ. Αυτός που αυξάνει την απόσταση λέμε ότι απομακρύνεται, ότι απέχει αλλά και ότι αφίσταται.

διάσταση

όταν δυο πρόσωπα ίστανται (στέκονται) το ένα μακριά από το άλλο , (χωριστά) λέμε ότι είναι σε διάσταση ή εν διαστάσει (διάστασις) . Πχ. *έχει προβλήματα με την εν διαστάσει σύζυγο του.*

Αν πρόκειται για απόψεις, λέμε «οι απόψεις μας δίστανται» ή «έχουμε διστάμενες απόψεις» είναι και παράγγελο της γυμναστικής, «διάστασις» [των ποδών]

Εκστασις

Κατειχε δε αυτας φοβος και εκστασις

Ευαγγελιόν της Αναστάσεως

Σημερα εκσταση

Εξισταμαι

Απορω και εξισταμαι

Από το τροπαριο του ακαθίστου την ωραιότητα της παθειας σου

Λεγουσι ότι εξεστη

Δηλ. τρελλαθηκε

Εξεστη τα συμπαντα

Βλ. Τη μελέτη μου [ΚΑΝΩΝ ΑΚΑΘΙΣΤΟΥ](#)

Επανασταση

Ξεσηκωμα, ανταρσια (συνηθως ανταρσια είναι η επανασταση των πληρωματων πλοίων οπως το «Μπαουντου »και του «Ποτεμκιν») , ρεμπελιό (πλ. Διον. Ρώμα «Το Ρεμπελιό των ποπολάρων»

επισταμαι

στέκομαι (ασήμι) από πάνω (επί) , παρατηρώ (πβλ. Επιστάτης) και κατ'ακολουθιαν γνωρίζω διαμορφώνω γνώμη γίνομαι έμπειρος, πεπειραμένος. Στο πείραμα και την παρατήρηση στηρίζεται ο επιστήμων, ο κάτοχος της επιστήμης, και αποκτά επιστημονική γνώση.

Δες το θαυμασιο επτυμβιον του Αισχυλου:

*«Αίσχϋλον Εϋφορίωνος Αθηναϊον τόδε κεύθει
μνήμα καταφθίμενον πυροφόροιο Γέλας·
άλκην δ' εϋδόκιμον Μαραθώνιον ἄλσος ἄν εἴποι
καὶ βαθυχαιτήεις Μῆδος ἐπιστάμενος»*

ευστάθεια

η ικανοτης καποιου πραγματος να ισταται καλώς, να διατηρει την ισορροπια του, να μην ανατρεπεται. Χαρακτηριστικο ενός καλού πλεουμενου είναι να παρουσιαζει ευσταθεια, σταθεροτητα. Την εκτιμηση προς τη ευσταθεια δειχνει ο λαος με τα κυρια ονοματα Ευστάθιος, Ευσταθία, Στάθης, Σταθουλα.

Αντιθετο: αστάθεια που κυριολεκτικα μπορει να προκαλειται από βλαβες : του λαβυρίνθου, των οφθαλμών, των υποδοχέων πίεσης του δέρματος, των αισθητικών υποδοχέων στους μύες, τις αρθρώσεις, και την σπονδυλική στήλη, της παρεγκεφαλίδας και του εγκεφάλου. Όταν υπαρχει ψυχολογικη αστάθεια χαρακτηριζουμε το ατομο ανισορροπο.

ιστίο

<αρχ. ιστίον, υποκορ. του ιστός: καταρτι, οποιοδήποτε δίχτυ, ιστίο, πανί· *ιστία στέλλεσθαι, μηρύεσθαι, καθελείν*, κατεβάζω ή υψώνω πανιά, σε Ομήρ. Οδ.· *ἄκροισι χρῆσθαι ιστίοις*, κρατῶ τα πανιά, σε Αριστοφ.

Σημερα λεμε τα ιστια των πλοιων πανια, αλλά τα πλοια τα λεμε ιστιοφορα, το αθλημα ιστιοπλοια, τον αθλητη ιστιοπλόο.

Τη λεξη ιστος την λεμε μονον για τον ιστο της σημαιας του πλοιου το λεμε καταρτι.

Η σημαια αιρεται μεσιστια σε ενδεξη πενθους.

ιστός

<αρχ. ιστός < ἴστημι υφαντικο εργαλειον, αργαλειος

μή σε γέρον κοίλησιν εγώ παρά νηυσὶ κηκείω
ἢ νυν δηθύνοντ ἢ ὕστερον αὐτις ἰόντα,
μή νύ τοι οὐ χραΐσμη σκήπτρον καὶ στέμμα
θεοῖο:

την δ εγώ ου λύσω: πριν μιν καὶ γήρας επεισιν
ἡμετέρω ἐνὶ οἴκω ἐν Ἄργεϊ τηλόθι πάτρης
ιστόν ἐποιοχόμενην καὶ ἐμόν λέχος ἀντιώσαν:
αλ ἴθι μή μ' ἐρεθίζε σαώτερος ὡς κε νέηαι.

Ομήρου Ιλιάς - Α στ. 26-32

«Μη σ' απαντήσω, γέροντα, σιμά στα κοίλα πλοία ἢ τώρα ἐδῶ ν' αργοπορήσ ἢ πάλιν να γυρίζης και μη θαρρεύης στου θεοῦ το σκήπτρο και το στέμμα. Αὐτήν δεν θ' απολύσω ἐγώ. Το γήρας θα την ἐβρῆ στο Ἄργος μες στο σπίτι μου μακράν ἀπ' την πατρίδα να υφαίνη αὐτοῦ και σύντροφον της κλίνης να την ἔχω. Μη μ' ἐρεθίζης, σύρ' ευθύς ἀν θέλης να μην πάθης».

[Μετάφραση : ΙΑΚΩΒΟΥ ΠΟΛΥΛΑ]

ιστάμενος

σταματῶ <μον. σταματῶ<στάμα "κάθισμα, θέση"<στα- του ἴστημι | ἴσταμαι καθήμενος, στεκουμένος. Απαντ και σημερα σε συνθετα με τις προθεσεις προισταμενκς, δισταμενος, υφιστάμενος, μεθισταμενος

κατασταση

ἡ κατασταση ἐνός ἀνθρωπου ἀφορα συνηθως :

το μυαλο του: που οταν εἶναι ἀσταθές τιθεται το ἐρωτημα «*στεκεῖς καλὰ στα μυαλά σου;*» (δηλ. ἀμφισβητεται ἡ διανοητικη σου κατασταση)
την περιουσια του: παντρευτηκε ἐνα «**καλοστεκούμενο**» νοικοκύρη ἢ ἐνα **ευκατάστατο** κύριο...
την σωματικη τα ἀκμη: ἐνας λεβεντης και **καλοστεκουμενος** γεροντας
τις σχέσεις του (ἀστικη **κατατάσταση**: ἐγγαμος, ἀγαμος, χηρος)

καθισταμαι

ὅταν ἐνα πραγμα μεταβαλλεται συνεχως δεν μπορουμε ευκολα να του προσαψουμε ἐνα ἐπιθετο. Ὅταν ὁμως σταθεροποιεεται λεμε «κατεστη δυνατη ἡ ληψη του δανειου» .

καθεστως

στατους. Το πολιτευμα. Η καθεστηκια τάξις.

παραστατης

παραστάτης[ᾶ], -ου, ὁ (παρίσταμαι), Ι. αὐτός που στέκεται δίπλα, υπερασπιστής, σε Eur. ΙΙ. 1. ο στρατιώτης που συμπαρίσταται (προστάτης καλεῖται ο στρατιώτης που στέκεται μπροστά ἀπό κάποιον ἄλλο), ἐνῶ **ἐπιστάτης**, ο στρατιώτης που στέκεται πίσω ἀπό κάποιον ἄλλο), σε Ηρόδ., Ξεν.: γενικά, σύντροφος, υποστηρικτής, σε Ηρόδ. κ.λπ. 2. αὐτός που βρίσκεται στα δεξιά ἢ στα ἀριστερά κάποιου στο Χορό, σε Αριστ.

ου καταισχυνω όπλα τα ιερα ουδ εγκαταλειπω τον παραστατην

περισταση

1. πλήθος που στέκεται τριγύρω, Λατ. *cozona*, σε Θεόκρ. κ.λπ.
2. περίσταση, κατάσταση των πραγμάτων, αλλά με αρνητική σημασία, πβλ. *Ελπίζοντες εις σέ, μή αστοχήσωμεν, ρυσθείημεν διά σου των περιστάσεων, σύ γάρ εί η σωτηρία του γένους των χριστιανών.*

Πάντων προστατεύεις, αγαθή, των καταφευγόντων εν πίστει τή κραταιά σου χειρί, άλλην γάρ ουκ έχομεν αμαρτωλοί προς Θεόν εν κινδύνοις και θλίψεσιν αεί μεσιτείαν, οι κατακαμπτόμενοι υπό πταισμάτων πολλών, μήτερ του Θεού του υψίστου, όθεν σοι προσπίπτομεν, ρύσαι πάσης περιστάσεως τους δούλους σου.

Μεγας παρακλητικός κανων

- κατά τās περιστάσεις, σε κρίσιμους καιρούς,
3. εξωτερική πομπή και περίσταση.

προισταμαι

Η μετοχή προϊστάμενος θηλ. προϊσταμένη έχουν θεωρηθεί πλέον κα σαν ουσιαστικά και εννοούν τον ηγέτη, τον επί κεφαλής ομάδα, τμήματος, υπηρεσίας. Ειδικότερα στο βυζάντιο **προϊσταμένη** εκκαλείτο η πόρνη επειδή προΐσταται κυριολεκτικώς του χαμαιτυπείου. Δηλαδή στέκονταν μπροστά στην πόρτα. Του χαμαιτυπείου προΐσταται ,δηλ. ηγείτο η ματρόνα,ή ο προαγωγός, ή η μαστροπός ή ο νταβατζής.

προστατης

προ + ιστημι > προστατεύω: είμαι προστάτης κατά τα δασκαλεύω, βασιλεύω, δουλεύω.

Στανιάρω

Βλ. [Stagno, stagnum](#)

σταθμόω

, ο Μέσ. αόρ. *α΄ σταθμώσασθαι = σταθμήσασθαι* (βλ. [σταθμάω](#) II), διαμορφώνω εκτίμηση, κάνω υπολογισμό, σταθμίζω, κρίνω ή συμπεραίνω με βάση κάτι ή από κάτι, σε Ηρόδ.

Σταθερος

Φυσικως σταθερος είναι αυτος που δεν πέφτει δεν μεταβάλλεται, δεν μετακινείται. Μεταφορικως είναι αυτος που δεν μεταβάλλει γνώμη

Στερεος, στερεα ή στεριά.

Η ξηρα.

Επειδη είναι σταθερη σε αντιθεση με την θάλασσα.

στερεός· **1.** σταθερός, σκληρός, συμπαγής, δύσκαμπος, αλύγιτος, δυνατός, σε Ευρ.· δύσκαμπος, δυσκίνητος λόγω ηλικίας, σε Αριστοφ. **2.** σκληρός, τραχύς, δύσκολος, λέκτρα, σε Ευρ. **3.** μεταφ. ισχυρογνώμων, πεισματάρης, άκαμπος, ανάλητος, σε Αισχύλ., Ευρ. κ.λπ.· επίρρ. *στερρῶς*, άκαμπτα, επίμονα, σκληρά, σε Ξεν.

Σταθμάω

μέλ. -ήσω (στάθμη)· I. μετρώ με τον κανόνα (χάρακα), σε Ευρ. — Παθ., με Μέσ. μέλ. -ήσομαι, αποτελώ αντικείμενο μέτρησης, υπολογισμού, σε Αριστοφ. II. ως αποθ. (βλ. σταθμός), **1.** εκτιμώ, υπολογίζω την απόσταση ή το μέγεθος χωρίς κανονική μέτρηση, υπολογίζω με το μάτι, σε Ηρόδ., Πλάτ.· μεταφ., υπολογίζω κάτι με βάση κάποια

άλλη ιδιότητά του, τί τινι, σε Πλάτ.· απόλ., πιθανολογώ, εικάζω, σε Σοφ. 2. προσάπτω βαρύτητα σε κάτι, το υπερεκτιμώ, σε Πλάτ.

Στάθμη

, ή (στήναι), **I.** σχοινί ή χάρακας, αλφάδι, γνώμονας με τα οποία μετράει και υπολογίζει ο ξυλουργός, σε Όμηρ., Θέογν.· κανονικά, σπάγκος σημειωμένος με κιωλία, που διέφερε από τον χάρακα (κανών), σε Ξεν. κ.λπ.· παροιμ., *παρὰ στάθμην*, ακριβώς, δίκαια, κατά κανόνα, Λατ. *ad amussim*, σε Θέογν.· αλλά σε Αισχύλ., *παρὰστάθμην*, πέρα από τον κανόνα, πέρα από το μέτρο, άδικα· *κατὰστάθμην νοεῖν*, υπολογίζω ορθά, σε Θεόκρ. **II.** σχοινί χτιστών που έφερε στην άκρη του ένα βαρίδι από μολύβι, για να καθορίζει την καθετότητα, νήμα της στάθμης, νήμα της καθέτου, σε Ανθ. **III.** χαραγμένη γραμμή που έθετε το όριο στους αγώνες δρόμου, τέρμα, Λατ. *meta*, σε Πίνδ., Ευρ. **IV.** μεταφ., νόμος, κανόνας, αρχές· *Υλλίδος στάθμας έν νόμοις*, δηλ. σύμφωνα με τους νόμους της Δωρικής αρχής, σε Πίνδ.

σταματημός

η στάσις. Αρχισαν ένα κουβεντολόι που δεν είχε σταματημό.

σταμάτημα

<σταματώ και ασταμάτητος <α- στερητ. + σταματώ

στάση

<αρχ. στάσις<στα- του ἴστημι | ἴσταμαι ισταμην

στασιάζω

<στάσις

στασιαστής

<μγν. στασιαστής < στασιάζω και στασιαστικός
<αρχ. στασιαστικός < στασιάζω

στασίδι

<μσν. στασίδιον, υποκορ. του στάσις

στάμενα

τα χρήματα βλ. λ. στα [νομίσματα](#)

Από την μετοχη του ουδετερου του ἴστημι: ἰστάμενα ⁴

Αυτά τα νομίσματα που ἴστανται, που στέκονται*, που κρατούν, που ισχύουν.

Μσν. (τα στάμενα)

Ἄπλόνω στό περσίικιν μου, γυρέβω τὸ πουγγίν μου,
Διὰ ζάμενα τὸ ψηλαφῶ, καί αὐτὸ γέμει χαρτία.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ- ΠΤΩΧΟΠΡΟΔΡΟΜΙΚΑ

⁴ Η αποβολή του αρχικού φωνήεντος συνήθως γίνεται από συμπροφορές πχ ηγούμενα> η γουμενα, ομπσκούρος > σκούρος, πχ δος μοι ἰστάμενα > δος μοι στάμενα.

ὁ Φλώριος παίζει τὸ ζαυλὶν μετὰ τοῦ καστελάνου.
παίζουν οἱ δύο κι ἐνίκησεν ὁ Φλώριος ἐν κέρδει,
δύο χιλιάδες **στάμενα** κερδεῖ τὸν καστελάνον.

κ' ἡ κόρη παρεκάλει τον, τοῦτον τὸν λόγον λέγει
“ ἂν θέλῃ στάμενα πολλὰ, νὰ ἔχῃ καὶ τὸ κέρδος,
ἐγὼ ἐπίσταμαι καλῶς κιθάραν νὰ τὴν παίζω,
νὰ τραγουδῶ πανέμνοστα, αἰνίγματα νὰ λέγω·
εἰς γάμους καὶ εἰς ἑορτὰς πάντοθεν νὰ πηγαίνω,
νὰ τοῦ συνάγω **στάμενα** εἰς ὅσον νὰ χορτάνῃ.”

“ ἄπελθε νὰ σ' ἐλεύθερη, κ' ἐγὼ ν' ἀπολογοῦμαι
τὰ **στάμενα** ποῦ ἔδωκεν ὁ κύρις Μαρκίωνης,
ἐγὼ νὰ τὰ πλερόνω”

660

9429

Τα στάμενα από το ιστάμενα ὅπως ο στάμνος (μτγ η στάμνα) από το ιστάμενος.

Το στέκω (ίστημι) ἔχει και την ἔννοια του αμετάβατου «πρέπει», «δει», «εξεστι»: «δεν στέκει να δείχνεις μια τέτοια συμπεριφορά». Ο εὐπόρος ἄνθρωπος λέγεται και «καλοστεκούμενος».

Παρατήρηση: πβλ. το Αγγλικό **cost** από το σύνθετο λατινικό **constare** (**con** + **stare** : ἴστημι, στέκω).

σταμίνες

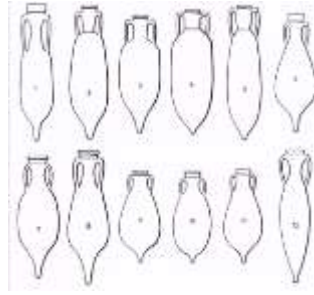
πλευρά του πλοίου, που υψώνονται υποστηριζόμενα από την καρίνα, Λατ. statumina, σε Ομήρ. Οδ.

στάμνος

ιστάμενος [ενν. αμφορευς] η κοινως στάμνα ἢ σταμνί.

Σε αντιθεση με τους οξυπύθμενους αμφορεις μεταφορας Ο λόγος για τον οποίο χρησιμοποιήθηκε αυτό το σχήμα είναι πιθανῶς η ευκολία αποθήκευσής του σε σχέση με τους αμφορείς που διαθέτουν μεγάλη βάση. Το αγγείο τοποθετείτο σε βάση θαμμένη στο έδαφος και το σχήμα του διέφερε από περιοχὴ σε περιοχὴ.

στέκω

διατηρούμαι ορθίος και ακίνητος . ως αμετάβατο σημαίνει «πρέπει» πβλ. *Δεν στεκει να μιλάς έτσι στον πατέρα σου.*

στεκούμενα

επιθετική μετοχή πληθ του ουδετερου του στεκω : ιστημι. Αντι ιστάμενα.

Κατά : τα καθούμενα, τα πατούμενα, τα ηγούμενα, τα βρισκούμενα κλπ.

Τα στεκουμενα νερα το αντιθετο του τα τρεχουμενα νερα, τα αενάως ρέοντα ύδατα.

Βλ. και στάμενα

στατηρ

στατήρ, -ήρος, ό (στήναι), μονάδα βάρους = *λίτρα*: κατόπιν, νόμισμα ποικίλης αξίας· **1.** χρυσός στατήρας· ο γνωστότερος στην Αθήνα ήταν ο Περσικός και ονομαζόταν *στατήρ Δαρειός* ή *Δαρεικός*, από τον Δαρειό του Υστάσπους, αξίας περίπου 1,2 αγγλ. λίρας, σε Ηρόδ., Θουκ. **2.** μεταγεν. υπήρχε σε κυκλοφορία αργυρός στατήρας = *τετράδραχμον*, σε Κ.Δ., Ξεν.

Ανηκει και στα σταθμά και στα νομίσματα.

στάσιμος

ρηματικό επιθετό από το αρχαίο ιστημι στάσις σημαίνει : **1.** σταθερός, ακίνητος· λέγεται για νερό, στάσιμο, ελώδες, σε Ξεν. **2.** σταθερός, αμετακίνητος, συμπαγής, ευσταθής, στερεός, σε Πλάτ· λέγεται για ανθρώπους, ευσταθής, σταθερός, ακλόνητος, αμετακίνητος, Λατ. **constans**, στον ίδ· μοιώς για μουσική

στάσιμον

θρησκ. <αρχ. στάσιμον, ουδ. του επιθ. Στάσιμος

στάσιμον [ενν. μέλος], στην Τραγωδία, συνεχές —χωρίς διακοπή από διαλόγους— άσμα που έψαλλε ο Χορός, που πιθανώς ονομάστηκε έτσι επειδή ερμηνευόταν μόλις ο Χορός είχε λάβει τη θέση του (*στάσις*) στην ορχήστρα.

στασιμότητα

η ιδιότητα του στασιμου του σταματημενου. Αναφορικά με την κατάσταση της υγείας : όταν λεμε *παρουσιάζει στασιμότητα* εννοουμε την μη επιδεινωση.

στατικός

<αρχ.<στατός<στα- του ἴστημι | ἴσταμαι

Στατική μελετη

στατικότητα

η ικανότητα ενός πραγματος να ισταται, να στεκεται. Συνηθως λεγεται για τα κτηρια.

στήνω

<από τον αόρ. ἔστησα του μτγν. ἰσάνω<αρχ. ἴστημι

στημένος

μτχ. παθητ. πρκμ. του ρ. στήνω

στητός

<στήνω. Ορθιος

στήσιμο

<στήνω. Στη νεοελληνική αργκό δεν πάω εγκαίρως στο σημείο προκαθορισμένης συνάντησης.

στέκομαι, στέκω

<μτγν.<(έ)στήκω<ἔστηκα, πρκμ. του ἴστημι | ἴσταμαι
<μτγν. στέκομαι < στέκω προστακτικη στεκα πβλ. Στεκαμάν παιδικο παιχνιδι που όμως ετυμολογεται από το στέηκ δεμ απ (STAKE THEM UP) «ΨΗΛΆ ΤΑ ΧΕΡΙΑ»
πβλ.

Στίχοι:

Λευτέρης Παπαδόπουλος

Το απομεσήμερο έμοιαζε να **στέκει**

σαν αμάξι γέρικο στην ανηφοριά

κάθε απομεσήμερο στο παλιό μας στέκι

πίσω απ' το μαγέρικο του Ντελη βοριά

στέκι

<στέκω χώρος οπου συχναζει ομας ανθρώπων, μια περεα.

Σταθερός

<αρχ.<σταθ-<έστάθην, παθ. αόρ. του ἴστημι | ἴσταμαι

σταθερότητα

<μτγν. σταθερότης < σταθερός

σταθμός

<αρχ.<ἴστημι

Απόσταση μεταξύ δυο σημείων στάσεως του στρατού.

Σημαντικό χρονικό σημείο κάποιας διαδρομής. Η ανακάλυψη της πενικιλίνης υπήρξε σταθμός στην ιστορία της ιατρικής

Σε περιφράσεις ως μονάδα ταχύτητας (διάστημα/χρόνος όπως 80 χιλ/ώρα)

έντεϋθεν έξελαύνει δια τῆς Βαβυλωνίας σταθμούς τρεῖς παρασάγγας δώδεκα.

Σε τρεις στάσεις (δηλ. μέρες) διένυσε δώδεκα παρασάγγες.(περίπου 72 χιλιόμετρα)

Το κτήριο οπου καταλύει κάποιος ή οποιου σταματάει κάποιο μαζικό μέσο μεταφοράς.

στάθμευση

<σταθμεύω

Σταθμεύω

<μτγν. σταθμεύω < σταθμός

στάθμη

<αρχ. στάθμη < ἴστημι

σταθμίζω

<μτγν. σταθμίζω < στάθμη

Στάθμιση

<σταθμίζω

στάφνη

<αρχ. στάθμη

σταφνίζω

<αρχ. σταθμίζω < στάθμη

στάφνισμα <σταφνίζω

σταφνισμένος

στοά

<αρχ. στοιά<στωιά<θ. στω-, εκτεταμ.-ετεροιωμένη βαθμίδα του θ. στα- του ἴστημι | ἴσταμαι

Στάμνα

<αρχ. στάμνος<στα- του ἴστημι | ἴσταμαι. Από εδώ το σταμνάδικο <σταμνάς Ο κεραμεύς κατασκευαστής αμφορέων και ιδίως στάμνων. Από το σταμνα < αρχαίο ουσιαστικό στάμνος. Σταμνί <μσν. σταμνίν < αρχ. σταμνίον, υποκορ. του στάμνος, και σταμνάκι υποκορ. του στάμνα

Σταυρός

- I. ὀρθίος πάσσαλος, παλούκι ή μακρύ ξύλο, σε Όμηρ. κ.λπ. · λέγεται για στερεωμένα στο έδαφος δοκάρια που χρησιμεύουν ως θεμέλια, σε Ηρόδ.
- II. ο Σταυρός στον οποίο σταυρώθηκε ο Ιησούς, σε Κ.Δ. · το σχήμα του αναπαριστανόταν από το ελληνικό γράμμα T, σε Λουκ.

Από το σταυρό – συμβολο παραγται το επιθετο **Σταυροπηγιακός** ή **Σταυροπηγιακή** χαρακτηρίζεται ο Ναός ή μονή η οποία υπάγεται άμεσα στην επιστασία του Οικουμενικού Πατριαρχείου, και κατά συνέπεια αποσυνδέεται από την διοικητική εποπτεία του επιχώριου μητροπολίτη ή επισκόπου. Σύμφωνα με την κανονική παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας, ο Πατριάρχης έχει το δικαίωμα κατά την ίδρυση μονής σε περιοχή της δικαιοδοσίας του να αποστέλλει σταυρό, ο οποίος τοποθετείται στα θεμέλια του ναού ή της μονής και θεμελιώνει την άμεση εξάρτησή της από αυτόν.

σταυρός

<στα-<ἴστημι

Το καθετο ξυλο του οργανου εκτελεσης που κατά κανονα βρισκονταν σταθερα μπηγμενο (πακτωμένο) στο εδαφος.

ΣΥΝΩΝΥΜΑ, ξυλον, πασσαλος, σκόλοψ, παλούκι

βλ. λ. [σταυρός](#), [ξύλο](#), [σταύρωση](#) στο [Διαπόμευση](#)

σταυρουδάκι

υποκορ. του σταυρός συνηθως μικρο κοσμημα με σχημα σταυρού που κρεμαμε στο λαιμο με αλυσίδα, μεταγιον. Μικρο κοσμημα που αναρταται στο πετο των προσερχομενων σε βαπτιση. Όλα μαζυ λεγονται μαρτυριάτικα.

Σταύρος

Κυριο όνομα επιτηδες πρατονημενο προς ευφημισμον αντί του σταυρός οπως Χρίστος αντι του Χριστός. Και επωνυμο Γεωργιος Σταύρου, ιδρυτης της Τραπεζης Ελλάδος και ομωνυμη οδος στην Αθηνα.

Στασιμος

Αυτος που δεν προήχθη.

*Τον κοιψανε σε δυο πρωτευοντα μαθηματα και εμεινε **στασιμος**.*

Σταυρώνω

<μσν. σταυρώνω < αρχ. σταυρόω-ῶ θανατωνω καποιον με σταυρωση, «Αρον, Αρον σταυρωσον αυτον». Οι ρωμαιοι σταυρωναν τους ληστες.

Μεταφορικώς η φράση «μη με σταυρώνεις» σημαίνει μην με βασανίζεις ψυχολογικά. Με επίδραση από την σταύρωση του Ιησού, ανάλογο μη με πιλατεύεις.

Κάνω σε κάποιον, με τις κινήσεις των χειρών, το σχήμα του σταυρού για να τον προφυλάσσει ή να του φέρει καλή τύχη. Από εδώ η φράση «δεν **σταυρώσαμε δεκάρα**» επειδή οι παλιοί έμποροι συνήθιζαν να κάνουν το σημείο του σταυρού πάνω στα χρήματα της πρώτης είσπραξης της ημέρας, του σεφτέ.

Σημαίνει όμως και βάζω σταυρό προτίμησης στο ψηφοδέλτιο. Και σήμερα οι ψηφοφόροι σταυρώνουν τους ληστές μονό που οι ληστρικές τους ιδιότητες αναδεικνύονται εκ των υστερών.

Το ρήμα σταυροκοπούμαι σημαίνει σταυρώνω εαυτόν, δηλαδή κάνω το σημείο του σταυρού πάνω στο σώμα μου ως δείγμα σεβασμού σε κάποιο ιερό χώρο ή εικόνημα ή άκουσμα (έκπληξη)

Σταύρωση

<αρχ. σταύρωσις < σταυρόω-ῶ

Σταύρωμα

<αρχ. σταύρωμα < σταυρόω-ῶ

Η ενεργεια του σταυρωνειν

Σταυρωτής

<μσν. σταυρωτής < σταυρώνω παρωνυιο για τους χωροφύλακες.

Σταυρωτός

<μσν. σταυρωτός < σταυρώνω

Αυτος που εχει το σχημα του σταυρου, (πβλ. Καμαρωτός) που ένα μερος επικαθηται επι του αλλου. Σταυρωτο σακακι, σταυρωτα φυσεκλικια.

Σταυρικός

<μγν. σταυρικός < σταυρός

Ο δια του σταυρου γενομενος πχ. ο σταυρικος θανατος.

στύλος

<σταυρός

στύλωμα

<μτγν. στύλωμα < στυλόω-ῶ

στυλώνω

<μτγν. στυλόω-ῶ < στῦλος

Μουλαρωσε και τα στυλωσε [τα ποδια του]

στυλίτης

<μσν. στυλίτης < στῦλος

Αυτος που μοναζει ἢ ασκητευει πανω σε ένα στυλο. Θρησκευτικη λοξα που βασιζεται στην πεποιθηση διασφάλισης πραδεισειου εισητηριου.

στήμονας

<αρχ. στήμων<θ. στη- του ἴστημι | ἴσταμαι

Στημόνι

<αρχ. στημόνιον, υποκορ. του στήμων

Στήμων

-ονος, ὁ (στήναι), Ι. στημόνι στον αρχαίο αργαλειό που, όταν ὑφαινε ο υφαντής έπρεπε να στέκεται ὀρθιος, σε Ησίοδ., Πλάτ. ΙΙ. κλωστή, νήμα, σε Βάβρ.

στημονιάζω

<στημόνι

<στημονιάζω εργασια με το στημόνι όπως το βελονιαζω πβλ. «**εμαθα και βελονιαζω και γαμω το μάστορη μου**» στημόνιασμα

στύση

<αρχ. στῦσις<στύω "διεγείρω το πέος"<θ. στ-υ, μηδενισμένη βαθμίδα του θ. στα- του ἴστημι | ἴσταμαι

Πβλ. Στυτική αδυναμία και viagra

Στυτικός

<μτγν. στυτικός < στύω. Απ' ὅτι θυμαμαι στύσις, είναι η σκληρυνηση του πεους.

στωικός

<στοά από την συπεριφορα των στωικων φιλοσοφων κατανησε να σημαινει υπομονετικός.

στωικότητα

<στωικός

υφισταμαι

κυρολεκτικα στεκομαι από κατω εχει ὁμως την εννοια του ενυπαρχω πχ. λεμε **δεν υφισταται θεμα** δεν κρυβεται κατι κατω από τα ποδια μας. Πβλ. Ο υφισταμενος ο ιεραρχικά κατωτερος.

Λατινικά

Stare

[Stare ad Crucem](#). Vide [Crucis Judicium](#), in [Crux](#).

Stabulatio

Καταλυμα ζώων. Στάβλος η λεξη μεταφερθηκε στα ελληνικα ως σταβλος. Πβλ. Κοντοσταυλος (μεσαιωνικο αξιωμα) ορθον κοντοσταβλος ίσως κομης (βεν. Conte) των βασιλικων Σταβλων ή από το ιταλικο contestabile ο επικαλουμενος την μαρτυρια, κατι σαν εισαγγελεας ή εφέτης της εποχης.

- ήταν ανώτατος αξιωματικός, αυλάρχης (αξιωματικός τρίτος στη στρατιωτική ιεραρχία μετά τον πρωτοστάτορα και τον μέγα στρατοπεδάρχη):
 - ο (Ερωτοπ. 451), (Βουστρ. 180¹).

Η γραφή με υψίλον αντι βητα είναι λόγω των ομοίων Σαυλος, Παυλος, Αυλη και Αυλός.

Stagno, stagnum⁵

Σημαινει ελος, βουρκος, τέλμα, τέναγος, συγκεντρωση στασιμων υδάτων, λούτσα αλλά και *Stannum* κασσίτερος

Το στανιό, η δυσκολία, το ζόρι πβλ. Το ελληνικό ρήμα **βαλτωσαμε** που σημαίνει κολησαμε και δεν μπορούμε να προχωρησουμε ή προχωρούμε με δυσκολία.

Η φράση «**γαμώ το στανιό μου**» είναι κατάρα προς τη δυσκολία να αντιμετωπίσω κάποιο πρόβλημα ή κάποιον άνθρωπο.

στανιάρω

Πολλες φορές η σταση είναι απαραίτητη για την ανακτηση δυναμειών.

Ηρεμώ, έρχομαι στα ίσα μου, όπως ηρεμα είναι τα νερα του βαλτου.

*Δεν μπορώ άλλο με την δουλειά, πρέπει να πάω διακοπές να **στανιάρω**.*

Status

Αν και σημαίνει καθεστώς το χρησιμοποιούμε με την έννοια της κοινωνικής και οικονομικής **κατάστασης** ενός ανθρώπου. Ο πλούσιος λέγεται **καλοστεκούμενος** αλλά και **ευκατάστατος**.

Από εδώ τα Stati Uniti, états unis, united states USA

Από το status το γαλλικό état και ο διεθνής ορος **coup d'État** : πραξικόπημα

Συνθετα λατινογενή

Constans

Γενική Constantis

επιθετο που σημαίνει σταθερός, αναλλοίωτος, ακίνητος, ασφαλής, αποφασιστικός από το con + stare : συν + ιστημι.

Η λεξη περασε στα ιταλικά, στα γαλλικά και τα Αγγλικά ως costante, constant, constant αντιστοιχα.

⁵ Υπενθυμιζώ ότι στα Ιταλικά το gn : n δηλαδή το g είναι σχεδόν αφώνο.

Όπως και πολλά αλλά επίθετα που αφορούν σωματικά και ψυχικά χαρακτηριστικά, δημιούργησε παρωνύμια που εξελληνιστήκαν και εξελιχτήκαν σε κύρια ονόματα και επώνυμα.

Κώνστας, Κωνστάντιος, Κωνσταντίνος, Κώστας, Κωσταντής, Κωστής.
Κωστάντος, Κωσταντινίδης, Κωνσταντόπουλος κλπ

Ιδίως το Κωνσταντίνος παρέμεινε ιδιαίτερα διαδεδομένο στην Ελλάδα. Στο Βυζάντιο υπήρχαν 11 αυτοκράτορες με αυτό το όνομα. Έτσι ονομάζονταν ο πρώτος και ο τελευταίος αυτοκράτορας του Βυζάντιου.

Μετά την άνοδο των Γκλυκσμπουργκ έχουμε άλλους δύο:

A) του αετού ο γιός, γιος του Γεωργίου Α. και

B) ο γιος του Παύλου του Α και της Φρειδερίκης της καλούμενης κατά σύντμηση και κυριολεξιών «Φρίκης». Ο λαός τον ονόμαζε Κοκκό!

Βλ. [επίμετρο](#)

Το gaffiot σ.407 επεξηγεί:

constans, antis, επιθετική μετοχη ενεστωτος του *consto*,
Ο διατηρουμενος, ο αμεταβλητος

Constantia

Η ιδιοτητα του constans η σταθεροτης.

Η Κωνσταντζα (ρουμ. Constanța) είναι το μεγαλύτερο λιμάνι της Ρουμανίας στη όχθη της Μαύρης θάλασσας. Είναι η μεγαλύτερη πόλη της περιφέρειας Δοβρουτσά, πρωτεύουσα της περιοχής Κωνσταντζα και 5η σε πληθυσμό πόλη της Χώρας.

Costo

Από το λατινικο *consto* προηλθε το ιταλικο *costo*⁶ απ'οπου και ελληνικό κόστος, αλλα και το αγγλικο *cost* μεσω του παλαιου Γαλλικου *cost*.

Επι λεξει σημαινει συνισταμαι. Το κοστος είναι πραγματι το κυριο συστατικο της αξιας ενός αγαθού. Εκπροσωπει το συνολο των δαπανων που εγιναν για την δημιουργια του.

costa

Η πλευρα (και το παιδι) και η ακτη ονομαστηταν *costa*.

Ετσι εχουμε τοπωνυμια ακτων πχ. η Κοστα απεναντι από τις Σπέτσες και ολοκληρες χωρες όπως η Κοσταρικα (πλουσια ακτη).

Από το λατινικο *costa* προηλθε το γαλλικο *côte* πλευρά υποκοριστικο *côtelette* που εδωσε το ελληνικ κοτολέτα κν. Παϊδάκι.

Πβλ. *Côte d' Azure* : Κυανή Ακτή. Το επιρρημα **κόστα-κόστα** που δηλώνει την ακτοπλοια, την πλευση παραλληλως της ακτης.

Costare

Ιταλικο ρημα *accostare* από το λατινικο

Constare (con + stare) : συνιστημι δηλ στέκω δίπλα, στο πλευρό, πλευριζω.

⁶ Η αποβολη του n εγινε λόγω της συνηθους απεχθειας των Ιταλων προς τα 3 συνεχή συφωνα. Πβλ *elettrico*

Στη ναυτική ορολογία κοσάρω σημαίνει πλησιαζω την πλευρά του πλοίου στην ακτή για να διεκολλώ την αποβίβαση. Το κοσάρω έχει βεβαία και την έννοια του συνδέω. Αφού το πλοίο δένει στην προβλήτα. Πβλ. Την φράση «**ηρθε κι εδεσε**» . η λέξη με με αντιμεταθεστή |στ|τσ| έγινε κοσάρω απ' όπου και ο κοσαδόρος.

Αγγλικά

Stay

mid-15c., "cease going forward, come to a halt," also (transitive) "detain, hold back," from Old French estai-, stem of estare "to stay or stand," from Latin stare "to stand, stand still, remain standing; be upright, be erect; stand firm, stand in battle; abide; be unmovable; be motionless; remain, tarry, linger; take a side," (source also of Italian stare, Spanish estar "to stand, to be"), from PIE root *sta- "to stand" (see [stet](#)). Sense of "remain" is first recorded 1570s; that of "reside as a guest for a short period" is from 1550s. Related: Stayed; staying.

Επίμετρο : οι διάφοροι Κωνσταντίνοι

Ο Μέγας, Άγιος και Ισαπόστολος

Στις 21 του Μάη, η Ορθόδοξη Εκκλησία τιμά τον «άγιο» και «ισαπόστολό» της, το Ρωμαίο αυτοκράτορα, Φλάβιο Βαλέριο Κωνσταντίνο (Flavius Valerius Constantinus) Α' (274 -337 μ. Χ.), τον επονομασθέντα και Μέγα.

Πώς μπορεί όμως να ανακηρυχτεί «άγιος» και «ισαπόστολος» ένας ειδωολάτρης αυτοκράτορας που πίστευε στο Θεό Ήλιο, ο οποίος έδειξε μεν την εύνοιά του στο χριστιανισμό, αλλά βαπτίστηκε χριστιανός μόνο λίγο πριν το θάνατό του;

Κι ύστερα πώς μπορεί να είναι «άγιος» ένας αυτοκράτορας που εξολόθρευσε χιλιάδες εχθρούς του στα πεδία των μαχών και επιπλέον βαρύνεται με τα εγκλήματα της δολοφονίας του γιου του, Κρίσπου, και της δεύτερης γυναίκας του, Φαύστας;

Ας δούμε ένα απόσπασμα απ' τα όσα σχετικά γράφει ο ιστορικός Γιάνης⁷ Κορδάτος στο βιβλίο του, «Μεγάλη Ιστορία της Ελλάδας, Βυζάντιο Α', (εκδ. 20ς Αιώνας)»:

«... Ο Κωνσταντίνος που δεν ήταν μόνο καλός στρατηγός, αλλά και πολιτικός με πολλές ικανότητες, φιλοδοξώντας να γίνει μονοκράτορας, κατάλαβε πολύ καλά πως έπρεπε να σταματήσει ο διωγμός των χριστιανών που αποτελούσαν υπολογίσιμη δύναμη....

Είναι λοιπόν στο ενεργητικό του Κωνσταντίνου το ότι πιο πολύ από τους άλλους κατάλαβε πως οι χριστιανοί είχαν δυναμικότητα που δεν μπορούσε να μην τη λογαριάσει...

Παρ' όλες τις αποφάσεις που πήρε υπέρ των χριστιανών και την εύνοια που έδειξε προς αυτούς, δεν προσχώρησε πραγματικά στο χριστιανισμό. Εφάρμοξε καιροσκοπική πολιτική και ήταν διπρόσωπος.

⁷ Καθιέρωσε σωστά το ένα «ν» στο : Γιάνης πολύ πιο πριν από τον Βαρουφάκη.

Ενώ απαγόρευε την τέλεση θυσιών στα αρχαία ιερά και δεν έχτιζε ναούς στους παλιούς θεούς και δεν εμπόδισε τη θανάτωση του νεοπλατωνικού Σώπατρου, οι εθνικοί- ειδωλολάτρες τον θεωρούσαν δικό τους. Με την καιροσκοπική και δι-πρόσωπη πολιτική του κατόρθωσε να φαίνεται καλός και στους εθνικούς και στους χριστιανούς⁸

Συνέχισε να φέρει τον τίτλο “pontifex maximus”, επέτρεψε να χτιστεί ναός στη θεά Τύχη (την πολιούχο της Ρώμης) και βοήθησε τον δαδούχο των Μυστηρίων της Ελευσίνας Νικαγόρα να πάει στην Αίγυπτο για να επισκεφτεί τα εκεί εθνικά ιερά....

Οι εθνικοί λοιπόν όχι μόνο δεν τον παρεξήγησαν που έδειχνε την εύνοιά του στους χριστιανούς, αλλά ζέροντας, γιατί το έκαμε, του έστησαν αδριάντα στην Κωνσταντινούπολη που κατά τον Ησύχιο, “Δίκην ηλίου ηλίου προλάμποντα”, δηλαδή είχε τη μορφή του Απόλλωνα- Ήλιου.

Κι ενώ λίγο πριν πεθάνει βαπτίστηκε χριστιανός, αμέσως ανακηρύχτηκε divus από τη Σύγκλητο δίχως να διαμαρτυρηθεί.

Ο Κωνσταντίνος, αντίθετα απ’ όσα λέει ο Ευσέβιος (χριστιανός χρονογράφος), ως τα τελευταία χρόνια της ζωής του, λάτρευε τον Ήλιο. Σωστό είναι πως συμπά-θουσε το χριστιανισμό και τη συμπάθειά του την έδειξε με τα μέτρα που πήρε υ-ποστηρίζοντας την Εκκλησία. Η συμπάθειά του όμως αυτή είχε πολιτικά ελατήρι-α, και μόνο λίγο πριν πεθάνει πείστηκε να βαπτιστεί.

Ο Κωνσταντίνος όμως που ανακηρύχτηκε άγιος από την Εκκλησία, βαρύνεται και με δυο μεγάλα εγκλήματα: Κατηγορείται ως συζυγοκτόνος και παιδοκτόνος.

Γύρω απ’ τα εγκλήματα αυτά γράφτηκαν πολλά από τους χριστιανούς Πατέρες και χρονο-γράφους καθώς και τους εθνικούς. Ο Φιλοστόργιος είναι ο πρώτος που αναφέρει πως ο Κων-σταντίνος σκότωσε το γιο του Κρίσπο και τη γυναίκα του Φαύστα. Πρωτα, λέει, πως θανατώ-θηκε ο Κρίσπος, γιατί συκοφαντήθηκε από τη Φαύστα και αργότερα είχε την ίδια τύχη και η Φαύστα, γιατί την έπιασαν να συνουσιάζεται με έναν δούλο του παλατιού. Γι αυτό πρόσταξε να τη θανατώσουν στο λουτρό της με ζεματιστό νερό. Αργότερα ο Σιδώνιος Απολιναίριος, σε μια επιστολή του γράφει πως με τον τρόπο αυτόν θανατώθηκε η Φαύστα, ενώ ο Κρίσπος δη-λητηριάστηκε. Όμως άλλες προγενέστερες πηγές λένε πως ο Κρίσπος θανατώθηκε με ξίφος. Ο Ζώσιμος πάλι ιστορεί πως ο Κωνσταντίνος επειδή υποπτεύτηκε πως ο Κρίσπος είχε ερωτικές σχέσεις με τη μητριά του Φαύστα, πρόσταξε να τον σκοτώσουν.

Δεν έχει φυσικά σημασία αν με τον ένα ή άλλο τρόπο ο Κωνσταντίνος θανάτωσε τη γυναίκα του και το γιο του, σημασία έχει πως τα δυο αυτά εγκλήματα τον βα-ρύνουν.

*Πρέπει να πούμε ακόμα πως όταν ζούσε ο Κωνσταντίνος ευτύχησε από τους συγχρόνους του να τιμηθεί πολύ. Τόσο οι ειδωλολάτρες- εθνικοί, όσο και οι χριστιανοί, όπως είδαμε, τον θεωρούσαν δικό τους και δείχνανε το σεβασμό και την αγάπη τους με πολλές εκδηλώσεις. Η ρωμαϊκή Σύγκλητος όπως μαθαί-νουμε από τον ιστορικό του 4^{ου} αιώνα Ευτρόπιο, τον **θεοποίησε**. Οι χριστιανοί πάλι τον ανακήρυξαν **άγιο** και **ισαπόστολο**. Μα και οι νεότεροι ιστορικοί τον*

⁸ ΣΣ. Σχετική είναι η νεοελληνική παροιμία «και στο αντάρτικο ψωμι και στο στρατό χαμπερι» και η παλαιότερη «μια στο καρφι και μια στο πεταλο»

θεωρούν μεγάλο στρατηγό και πολιτικό και τον παρομοιάζουν άλλοι με τον Πέτρο της Ρωσίας κι άλλοι με το Ναπολέοντα.

Οι κρίσεις και οι χαρακτηρισμοί αυτοί δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Ο Κωνσταντίνος είχε βέβαια πολλές ικανότητες, αλλά απ' όσα έκανε, βγαίνει πως δεν ήταν ούτε Ναπολέον ούτε Πέτρος της Ρωσίας ούτε Θεός ούτε άγιος. Εξάλλου, το έργο του, δεν αντέχει στην αυστηρή κριτική. Κι αυτό φάνηκε αμέσως όταν πέθανε. Η αυτοκρατορία τραντάχτηκε πάλι από τις εσωτερικές αντιδράσεις και από τις επιδρομές των «βαρβάρων». Ύστερα από μερικά χρόνια οι κτήσεις της στη Δύση αποσπάστηκαν και αποτέλεσαν χωριστό κράτος, που κι αυτό πάλι δεν άντεξε στις επιθέσεις των βαρβάρων.»

Οι Ρωμαίοι έλεγαν NOMEN EST OMEN το όνομα είναι οιωνός.

Το κύριο όνομα Κωνσταντίνος από το επίθετο Constans σημάνει σταθερός, αναλλοίωτος, ακίνητος, ασφαλής, αποφασιστικός. Τίποτε από τον οιωνό του ονόματος δεν πραγματοποιήθηκε. Ήταν άστατος, διπρόσωπος, ανασφαλής (έβλεπε όλο συνομοσίες γύρω του) , ευμετάβλητος (στο τέλος αλλαξοπίστησε).

Αντιθετως η πολη του Κωνσταντινου: η Κωνσταντινουπολη, αποτελεσε μια από τις μακροβιότερες και ακμαζουσες πολεις και φανηκε αξια της σημασιας του ονοματος.

Είναι απορίας άξιον η γραφή του ονόματος Κωνσταντίνος: το ωμέγα γιατί; Όλα τα λατινογενή ουσιαστικά και επίθετα με πρώτο συνθετικό το con γράφονται με όμικρον.

Κομισιόν, κόμης, κομάντο, κονκλάβιο, κονσεπτ, κονσερτο, κονσενσους, κονσολας κλπ κλπ

The last one, ο παλιατζής

Ο τελευταίος αυτοκράτορας του βυζαντινού ήταν ο Κωνσταντίνος Ντραγάτς ή Δραγασής ή Παλαιολόγος. Ήταν Σέρβος από την πλευρά της μητέρας του: την έλεγαν Ελένη Δραγάση (Jelena Dragaš) και ήταν κόρη του Σέρβου άρχοντα των Σερρών Constantin Dragaš. Θα απογοητευτώ του λατρεύω του «ενδόξου» Βυζαντινισμού αλλά το «παλαιολόγος» σημαίνει ο συλλεγών παλαιά (κατά το ανθολόγος, αργυρολόγος, πουλολόγος) ητοι ο κοινώς ονομαζόμενος παλιατζής, ή παλαιοπωλής ή αντε και πιο κοσμοπολίτικα αντικέρ. Μικρό το κακό γιατί ο προκατοχος του με νουμερο 5 λεγονταν Κοπρωνυμος.

Οι εμπαιζοντας τους δημοτικιστές, τους μαλλιαρούς , τους συκοφαντούσαν ότι ήθελαν να τον μετονομάσουν από Παλαιολόγο σε Παλιοκουβέντα. Το λέγω όμως σημαί-

νει και συλλέγω όπως είδαμε.

Ο Παλαιολόγος ο 11 πολέμησε με νύχια και με δόντια να κρατήσει την, συρρικνωμένη και παραπαίουσα, αυτοκρατορία, είπε και μερικά ωραία και ρομαντικά (τον την Πολιν σοι δουναι κλπ) και επόθανε χωρίς να τον κάνουν άγιο όπως πολλούς από τους προκάτοχους του. Του κόψανε το κεφάλι και τον βρήκαν, κατά την παράδοση, από τα παπούτσια του.

Σύμφωνα με την περιγραφή του Φραντζή, οι κατακτητές, μετά το τέλος του αγώνα, αναζήτησαν το σώμα του αυτοκράτορα:

«πλείονας κεφαλάς τῶν ἀναιρεθέντων ἔπλυναν, εἰ τύχοι καί τήν βασιλικήν γνωρίσωσι, καί οὐκ ἠδυνήθησαν γνωρίσαι αὐτήν, εἰ μή τό τεθνεώς πτώμα τοῦ Βασιλέως εὐρόντες ὃ ἐγνώρισαν ἐκ τῶν βασιλικῶν περικνημίδων, ἢ καί πεδίλων ἐνθα, χρυσοί ἀετοί ἦσαν γεγραμμένοι, ὡς ἔθος ὑπῆρχε τοῖς βασιλεύσι».^[5]

Ο θρύλος λέει ότι τη στιγμή που ο βασιλιάς περικυκλώθηκε από τους Τούρκους, ένας άγγελος του Κυρίου τον άρπαξε και τον έκρυψε σε μια σπηλιά, αφού πρώτα τον μαρμάρωσε. (ΣΣ ακεφαλον σαν σαρδελλα του κουτιου) Στη σπηλιά αυτή περιμένει για αιώνες ο "Μαρμαρωμένος Βασιλιάς" να ξαναέρθει την κατάλληλη στιγμή, "το πλήρωμα του χρόνου", και ο άγγελος Κυρίου θα του ξαναδώσει τη ζωή και το σπαθί του για να διώξει τους Τούρκους από την Κωνσταντινούπολη. Άλλοι θρύλοι και προφητείες αναφέρουν ότι θα τους κυνηγήσει μέχρι την "Κόκκινη Μηλιά"⁹ και στη μάχη που θα γίνει οι Τούρκοι θα νικηθούν και "θα κολυμπήσει το μοσχάρι στο αίμα τους". Ο θρύλος προσθέτει, ακόμα, ότι οι Τούρκοι ψάχνουν συνεχώς να ανακαλύψουν τη σπηλιά, όπου βρίσκεται ο Μαρμαρωμένος Βασιλιάς για να χτίσουν την είσοδό της, ώστε να μην μπορεί να ξαναβγεί από εκεί. Όμως, οι προσπάθειες τους είναι συνεχώς άκαρπες, αφού ο άγγελος προστατεύει τον Μαρμαρωμένο Βασιλιά και περιμένει την εντολή του Θεού για να τον ξυπνήσει.

Εν οσω ο μακαρίτης ο 11 κοιμάται τον υπνο του δικαίου, εν αναμονη της ανακλησης εκ της αποστρατειας, διαφοροι «της πενας αντριωμενοι» γραψανε πολλά και διαφορα για την αφεντιά του.

Γνωστοτερο «Κωνσταντίνος Παλαιολόγος» (βασισμένο στο ομώνυμο έργο του [Νίκου Καζαντζάκη](#)). Πρόκειται για το τελευταίο έργο του Καλομοίρη που το ολοκλήρωσε το 1961, δύο περίπου χρόνια μετά τη δήλωσή του ότι εγκαταλείπει τη σύνθεση.

⁹ Βλ. Κωστα Ρωμαιου Η Κοκκινη Μηλια

Του αετού ο Γιός, ο «τέτοιος»

Πέρασαν χρόνοι και καιροί και ζούσαμε υπό τουρκική κατοχή χωρίς Κωνσταντίνους μέχρι που ο Γεώργιος Α των Γλυξβουργων και η Ολγα σκάρωσαν τον διάδοχο Κωνσταντίνο.

Ήταν του Αετού ο γιος¹⁰ ([ΑΚΟΥΣΜΑ](#)) που έλεγε το τραγουδάκι.

Η παράδοση συνεχίζεται, ο διάδοχος άσχετος από στρατιωτικά αναλαμβάνει αρχηγός της μικρασιάτικης εκστρατείας. Όταν διεδέχθη τον δολοφονηθέντα πατέρα του, ο λαουτζίκος άρχισε να βλέπει στο πρόσωπο του τον κατακτητή της Πόλης. Σκάρωσε λοιπόν το τραγουδάκι:

Με **τέτοιο**¹¹ Κωνσταντίνο

Με **τέτοιο** βασιλιά

Θα πάρουμε την Πόλη

Και την Αγιά Σοφιά

Τελικώς το τι πήραμε το περιγράψω στην μελέτη μου με τίτλον ΟΡΧΕΙΣ.

¹⁰ Το παρατσούκλι από το Γαλλικό Aiglon: αειδεύς, αετόπουλο, του αετού ο γιος που δόθηκε στον γιο του Ναπολέοντα Βοναπάρτη. Από μιμητισμό και από αυλοκόλακες και ο γιος του «Αετού» Γεωργίου του Α ονομάστηκε έτσι. Βέβαια ο Αετός-Γεώργιος δεν έμοιαζε καθόλου με τον Ναπολέοντα. Ούτε ιδιαίτερα ευφυής ήταν, ούτε κοντός σαν τον Μέγα. Μάλλον έμοιαζε με τον Αετό του Δημοτικού τραγουδιού που «καθότανε στον ήλιο και λιαζότανε». Εξ άλλου ο Γ. Σουρης είχε γράψει για τον Γεώργιο:

ο βασιλεύς δεν κυβερνά πλην όμως βασιλεύει
και στου Βισμπάντεν τα λουτρά συνήθως ταξιδεύει.

¹¹ Το «τέτοιος» είναι το καθαρευουσιάνικο «τοιούτος» που ήταν και ευφημισμός του «πουστης». Τέτοιος ψόγος δεν μπορεί να αποδοθεί στη Α. Μ. που έτρεφε και μύστακα υποδεέστερο μεν του πατρός του και ήταν και γυναικάς.

Ο Κοκός

Αν εξακολουθήσουμε τους συνεχίζοντες να βυζαντινολογούν ήταν ο Κωνσταντίνος Νούμερο 13. Αν όχι ήταν ο 2. Το βέβαιο είναι πως ήταν μεγάλο νούμερο. Και το 13 δεν του στάθηκε τυχερό. Όργανο της μάνας του Φρειδερίκης (γνωστής ως Φρίκης) δεν πήρε την Πόλη αν και φημολογείται πως ήταν εξαδάχτυλος. Πήρε όμως τα βρεμένα του και «κρυπτόμενος από χωρίου εις χωρίον» κατέληξε έκπτωτος και εξόριστος και πολύτεκνος, πιστεύοντας στο «σόι πάει το βασίλειο». Επί ένα διάστημα υπήρχε ως αντιβασιλεύς Ζωιτάκης τις, ένας αχυράνθρωπος του Παπαδόπουλου. Με τη πτώση της χούντας έγινε δημοψήφισμα και εξωπετάχθηκε αναφανδόν και οριστικώς αυτός και η μοναρχία.

Πρωθυπουργοί της Ελλάδας

Κωνσταντίνος Κανάρης
Κωνσταντίνος Δεμερτζής
Κωνσταντίνος Τσαλδάρης
Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής
Κωνσταντίνος Γεωργακόπουλος
Κωνσταντίνος Μητσοτάκης
Κωνσταντίνος Σημίτης
Κωστας Καραμανλής

Προεδροι της Ελληνικής Δημοκρατίας

Κωνσταντίνος Τσατσος
Κωστής Στεφανοπουλος